

Designing a competency-based counseling and guidance bachelor's curriculum template (Farhangian University case study)**Nasser Shirkavand, Hossein Momeni Mahmoudi, Hossein Sahebdel, Asadollah Zangoei**¹ Ph.D student in Curriculum Development, Torbat Heydariyeh branch, Islamic Azad University, Torbat Heydariyeh, Iran.² Associate Professor, Department of Educational Sciences, Torbat Heydariyeh Branch, Islamic Azad University, Torbat Heydariyeh, Iran.³ Assistant Professor, Counseling Department, Qayinat Branch, Islamic Azad University, Qayinat, Iran.⁴ Assistant Professor, Counseling Department, Birjand University, Birjand, Iran.**Abstract**

The purpose of this research is to design and validate the competency-based curriculum model for the counseling and guidance undergraduate course of Farhangian University. The approach of the current research is qualitative and theoretical research. The statistical population of the research included professors and experts, using the snowball sampling method, 12 professors were selected as a statistical sample. To collect information from a semi-structured interview. Data analysis was done using the coding method and through Max Kyuda software. In order to check the reliability of the data, Guba and Lincoln (1980) criteria and methods such as Eisner's expertise and criticism were used. In this research, 5 themes, 11 main categories and 33 sub-categories were identified, which themes include goals, which include 2 categories of subjective and objective goals and 4 sub-categories. The content of the categories of educational materials and resources included 2 categories of educational space and educational resources and 4 sub-categories, the content of educational strategies included 2 categories of educational strategies and teaching strategies and 5 sub-categories, the content of evaluation included 2 general and partial evaluation categories and 4 sub-categories. According to the identified components, the proposed model can be taken into consideration in order to improve the competence of undergraduate counseling and guidance students of Farhangian University.

Keywords: Curriculum, competence, field of counseling and guidance, Farhangian University.

طراحی الگوی برنامه‌درسی کارشناسی مشاوره و راهنمایی مبتنی بر شایستگی (مورد مطالعه دانشگاه فرهنگیان)

ناصر شیرکوند، حسین مومنی مهموئی*، حسین صاحب‌دل، اسداله زنگویی

^۱ دانشجوی دکتری رشته برنامه‌ریزی درسی، واحد تربت حیدریه، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت حیدریه، ایران.

^۲ دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد تربت حیدریه، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت حیدریه، ایران.

^۳ استادیار گروه مشاوره، واحد قاینات، دانشگاه آزاد اسلامی، قاینات، ایران.

^۴ استادیار گروه مشاوره، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.

چکیده

هدف این پژوهش طراحی و اعتبارسنجی الگوی برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی دوره کارشناسی مشاوره و راهنمایی دانشگاه فرهنگیان است. رویکرد پژوهش حاضر کیفی و به روش پژوهش نظریه‌ای انجام گرفته است. حوزه آماری پژوهش شامل اساتید و خبرگان برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی بود که با استفاده از روش‌های نمونه‌گیری هدفمند و رویکرد نمونه‌گیری کلوله برفی ۱۲ نفر طبق اصل اشباع نظری به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. جهت گردآوری اطلاعات از مصاحبه نیمه ساختاریافته و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش کدگذاری در نرم افزار مکس کیودا استفاده شد. جهت بررسی اطمینان‌پذیری داده‌ها از معیارهای گوبا و لینکلن و روش‌هایی چون خبرگی و نقادی آیزنر استفاده شد. در این پژوهش ۵ بُعد، ۱۱ مضمون اساسی و ۳۳ مضمون پایه شناسایی شد که مضمون‌ها شامل اهداف (با ۲ مقوله اهداف ذهنی و عینی)، محتوا (با ۳ مقوله محتوای دانش، نگرش و مهارت)، مواد و منابع آموزشی (با ۲ مقوله فضای آموزش و منابع آموزشی)، راهبردهای آموزشی (با ۲ مقوله راهبردهای آموزشی و راهبردهای تدریس)، ارزیابی (با ۲ مقوله ارزیابی کلی و جزئی) بودند. با توجه به مولفه‌های شناسایی شده، الگوی پیشنهاد شده می‌تواند در راستای ارتقای شایستگی دانشجویان رشته کارشناسی مشاوره و راهنمایی دانشگاه فرهنگیان مورد توجه قرار گیرد.

کلید واژه‌ها: برنامه‌درسی، شایستگی، رشته مشاوره و راهنمایی، دانشگاه فرهنگیان.

مقدمه

نگاهی کوتاه به سیر تاریخی و شرایط کنونی جامعه، حاکی از آن است که سرعت روزافزون تحولات و پیشرفت تکنولوژی در دنیای امروز، تمام عرصه‌های زندگی را تحت‌الشعاع قرار داده است. اگرچه این تحولات موجب شده انسان کارهایش را سریع‌تر انجام دهد اما مشکلات و عواقب ناخوشایندی مانند احساس تنهایی، احساس پوچی و بی‌ارزشی و اشتغال به کارهای یکنواخت را نیز برای انسان پدید آورده است که نیازمند اقدامات مشاوره‌ای است (Dukanei Fard et al, 2007). از سویی ورود فناوری‌های نوین، تهاجمات فرهنگی، شرایط اقتصادی و اجتماعی، چالش‌های زیستی وضعیتی بغرنج برای عموم مردم از جمله خانواده‌ها و کودکان و نوجوانان به وجود آورده است (Naseri et al, 2019). چالش‌های افراد در قرن حاضر و سیر صعودی مشکلات پیشروی آحاد جامعه در ابعاد تحصیلی، شغلی، خانوادگی، رفتاری و بهداشتی و ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره را در حوزه‌های مختلف فردی، بین فردی و خانوادگی به‌منظور پیشگیری اولیه از بروز مشکل و کمک به حل آن به ضرورتی اجتناب‌ناپذیر تبدیل کرده و مسئولیتی بس سنگین و حیاتی بر دوش متخصصان این حوزه نهاده است که اجرای موفقیت‌آمیز آن، وجود شایستگی‌ها و مهارت‌های کافی را در زمینه‌های مختلف می‌طلبد (Shafiabadi, 2014). وجود چالش‌های زیادی که در عصر کنونی پیشروی فراگیران با توجه به گستردگی ارتباطات در شبکه‌های اجتماعی و فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی به وجود آورده است و معضلات فرهنگی چون ازدواج سفید، دوگانگی‌های عاطفی، افت تحصیلی، ترک تحصیل و مشکلات خانوادگی که فراگیران با آن روبه‌رو هستند نیاز به مشاوران متخصص و دارای شایستگی در مدارس را الزامی کرده است (Naseri et al, 2019). فعالیت‌های مشاوره در مدرسه محدود به افراد و گروه‌ها و یا انجام اقدامات خاص و انحصاری نیست، بلکه ارائه خدمات تخصصی و حرفه‌ای به تمامی دانش‌آموزان، کلاس‌ها، معلمان، سایر کارکنان مدرسه و

در کل، نظام آموزشی مدرسه و در مواقع لزوم حل‌وفصل مشکلات مدرسه است (Vojdanihemmat & Kalantarhormozi, 2021).

یکی از عناصر مهم آموزش عالی، برنامه‌درسی است که باید از تناسب لازم در راستای اهداف و وظایف و تحولات مربوطه برخوردار بوده تا بتواند نقش موثر خود را به نحو مناسب و مطلوب ایفا نماید (Hedayati et al, 2015). در دنیای متلاطم اطلاعاتی و رقابتی، دانشگاه‌ها نباید به آموزش‌های یکنواخت رسمی، تکراری و عناوین دروس به سبک سنتی و تولید انبوه فارغ‌التحصیلانی مدرک به دست، غیرماهر و غیرحرفه‌ای بسنده نمایند، بلکه برای حفظ و ارتقای پویایی خود نیاز به برنامه‌ریزی آینده‌نگر، انعطاف‌پذیر و کنترل مداوم کیفیت اجرا دارند. برنامه‌درسی یکی از کلیدی‌ترین عناصر نظام‌های آموزشی است؛ به‌نحوی که توسعه نظام‌های آموزشی علاوه بر عوامل زیرساختی و بودجه به برنامه‌درسی باکیفیت نیاز دارد و توجه به آن در نهادهای آموزشی نقشی اساسی در تعیین کیفیت مباحث مربوط به محتوا و سازماندهی آن، اهداف برنامه‌درسی، رویکردهای طراحی برنامه‌درسی، تعیین روش‌ها و راهبردهای یادگیری دارد (Mulenga & Kabombwe, 2019). برنامه‌درسی مجموعه‌ای از تصمیم‌های ازپیش‌گرفته شده و مسیر شناخته‌شده‌ای است که یادگیرندگان بر اساس تشخیص برنامه‌ریزان باید طی کنند؛ به‌طوری که این مجموعه از تصمیم‌ها در سند برنامه‌درسی منعکس می‌شود که برای یک درس خاص، یک پایه یا دوره تحصیلی در نظر گرفته می‌شود (Mehromhammad, 2012). برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی به سه دلیل تاکید بر رشد اقتصادی و تمرکز بر قابلیت‌های نیروی انسانی در ایجاد و تسریع رشد، تاکید بر ایجاد ارتباط بین نظام آموزشی و دنیای کار و تاکید بر ایجاد شایستگی سازگار با تغییرات ضروری است (Figuroa-Rodriguez et al, 2012). برنامه‌درسی مشاوره و راهنمایی نشان‌دهنده بازمهندسی سیاست‌ها و بازتنظیم اصول حاکم بر برنامه‌درسی با تاکید بر کارآموزی و انطباق سطح شایستگی‌های حرفه‌ای مربیان

برای مدارس دارای اهمیت است. در ایران با توجه به اسناد نظام آموزش و پرورش، وظیفه تربیت معلم بر عهده دانشگاه فرهنگیان است (معاونت آموزشی و پژوهشی دانشگاه فرهنگیان، ۱۳۹۰). دانشگاه فرهنگیان به منظور رشد و توسعه حرفه‌ای دانشجو معلمان برنامه‌های مدونی در دست دارد (Qanbari et al, 2016). در میان اهداف دانشگاه فرهنگیان توجه به تربیت مشاوران آموزشی مدارس از اهمیت برخوردار است (بازنگری سرفصل دروس دانشگاه فرهنگیان، ۱۳۹۶). یک انتظار عمومی در میان والدین، سیاست‌گذاران و اساتید تربیت معلم وجود دارد که دوره‌های مراکز تربیت معلم، تضمین نمایند که معلمان شایستگی‌های لازم را کسب نمایند. در زمینه دانشگاه فرهنگیان نیز پژوهش‌های مختلف نشان‌دهنده ضعف‌های برنامه‌های درسی و تربیتی این دانشگاه است (Khadivi et al, 2017). Salimi, Mocheshi, Abdi (2017) نیز برنامه‌های درسی دانشگاه فرهنگیان و سرفصل‌های آن را مهم‌ترین آسیب و چالش این دانشگاه تازه تأسیس دانسته‌اند.

در عصر شایستگی نمی‌توان با معلمان، مشاوران و مدیران فاقد شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی، سازمان‌های آموزشی پیچیده و به‌شدت حرفه‌ای را به‌درستی و اثربخش اداره کرد (Naseri et al, 2019). بدون تردید یکی از پرسش‌های رایج در آموزش مشاوران و درمانگران این است که این افراد برای کسب آمادگی به‌منظور احراز حرفه‌ی مشاوره و توانایی درمانگری موفق و کارآمد باید واجد چه ویژگی‌هایی باشند (Dukanei et al, 2007). مطالعه، شناسایی و دسته‌بندی شایستگی‌ها، توانایی‌ها، مهارت‌ها و تجربیات موردنیاز مشاوران در نظام تعلیم و تربیت عمومی از ضرورت‌های جدی و کتمان‌ناپذیر عصر موسوم به شایستگی است. نظام شایسته‌سالاری برای مشاوران نظام تعلیم و تربیت عمومی و دیگر متصدیان نظام تعلیم و تربیت کشور، نه‌تنها ضروری بلکه الزامی است؛ لذا الگوی شایستگی‌های مشاوران، نه‌تنها باید طراحی و ارائه شود بلکه به‌منظور

در سطح ملی و جهانی با مقتضیات الگوی برنامه‌درسی در نظام تعلیم و تربیت و سند ملی برنامه‌درسی دانشگاه فرهنگیان طراحی و تدوین شده است (Nazari, Saidi, Hojatkhah, 2022).

ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ی مدرسه در سراسر جهان به‌سرعت رو به افزایش است. در حال حاضر بسیاری از کشورهای آسیایی در حال سرمایه‌گذاری در این حوزه هستند (Kee Low, 2015). به اعتقاد Nelson (2012) برنامه‌های مشاوره‌ای مدارس فراگیران را برای بقا و مصون ماندن رشد و تعالی در موقعیت‌های پرتلاطم جهان آماده می‌کند. مشاوران نقش اصلی در برنامه‌ریزی موفقیت فراگیران مبتنی بر صلاحیت‌های رشدی آنان در نظام‌های آموزشی را بر عهده دارند (Zyromski et al, 2018). حضور مشاوران موجب به حداکثر رساندن موفقیت فراگیران در اهداف آموزشی و تربیتی مدارس می‌شود (Mehmet, 2021). مشاوران پیشرفت فرآیند آموزشی فراگیران را تسهیل می‌کنند (Waalkes et al, 2021). مشاوران مدرسه بخش جدایی‌ناپذیر ساختار مدارس بوده (Isom et al, 2022) و به ارائه خدمات تخصصی با توجه به صلاحیت‌های خود به فراگیران می‌پردازند (Day-Vines et al, 2022). مشاوران مدرسه در راستای نقش حرفه‌ای خود، ضمن همکاری و تشریک‌مساعی با مدیران، معلمان، سایر متخصصان مدرسه و والدین، چالش آماده‌سازی دانش آموزان برای رویارویی با انتظارات و استانداردهای آموزشی بالاتر و تبدیل شدن به اعضای مولد و کمک‌کننده در جامعه را به اشتراک می‌گذارند (Dahir & Stone, 2012).

مشاوران زمانی توانایی انجام وظایف خطیر خود را خواهند داشت که آموزش‌های لازم را فراگرفته و تسلط بر ابعاد مختلف شایستگی داشته باشند در غیر این صورت با انجام غلط وظایف خود و راهنمایی اشتباه امکان آسیب جدی بر وضعیت تحصیلی فراگیران نظام تعلیم و تربیت، خانواده‌ها و اولیا مدرسه را خواهند داشت (Choupani, 2015). در این راستا در جهت تحقق اهداف آموزشی در نظر گرفته‌شده برای مشاوران، تربیت و آموزش مشاوران

حرفه‌ای یکی از ابعاد و زمینه‌های مهم در تربیت مشاوران مناسب برای نظام تعلیم و تربیت است. با توجه به جست-وجوی محقق نیز در زمینه طراحی الگوهای برنامه‌درسی شایستگی محور در نظام آموزش عالی تاکنون پژوهشی انجام نگرفته است. از این رو در پژوهش حاضر برآنیم تا به طراحی الگوی برنامه‌درسی کارشناسی رشته مشاوره و راهنمایی تحصیلی مبتنی بر شایستگی بپردازیم از این رو سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که الگوی برنامه-درسی شایستگی محور برای دانشجویان مقطع کارشناسی رشته راهنمایی و مشاوره تحصیلی دارای چه ویژگی است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر با روش کیفی پژوهش نظریه‌ای^۱ با رویکرد استقرایی به طراحی الگوی برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی برای دانشجویان مقطع کارشناسی رشته راهنمایی و مشاوره تحصیلی انجام گردید. طرح برنامه درسی که گاه "سازمان آموزشی" نامیده می‌شود اشاره به عناصر یک برنامه آموزشی دارد که دارای ماهیت بنیادی است (Fathi-Vajargah, 2014). حوزه آماری (مشارکت‌کنندگان) در این بخش از پژوهش با توجه به ماهیت روش‌شناسی پژوهش یافته‌های حاصل از تحلیل اسناد و مصاحبه با اساتید و خبرگان برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی رشته راهنمایی و مشاوره تحصیلی بودند. نمونه پژوهش طبق اصل اشباع نظری ۱۲ نفر بود که با شیوه‌های نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی انتخاب شدند. به گونه‌ای که از افراد مصاحبه شوند خواسته شد افراد دیگر که دارای اطلاعات بیشتری هستند معرفی نمایند. ابزار و روش جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش، در ابتدا به منظور آشنایی محقق با چارچوب تحقیق، به صورت اسنادی یا کتابخانه‌ای و در مرحله بعد مصاحبه‌ای (نیمه ساختارمند) است. جهت اطمینان پذیری و اعتباریابی یافته‌ها از روش Guba & Lincoln (1980) استفاده شد.

اثربخش‌تر و مؤثرتر کردن فعالیت‌ها و اقدامات تربیتی در سازمان‌های آموزشی، خانواده فراگیران و دیگر اولیای آموزشگاه‌ها، شایستگی‌های آنان باید مرتب، موردسنجش و ارزیابی قرار بگیرد (Naseri et al, 2019).

پژوهش‌های مختلف شایستگی‌های زیادی را برای مشاوران مدارس عنوان نموده‌اند به عنوان نمونه: دانش تخصصی، اطلاعات مناسب، دانش مدیریت منابع انسانی، آشنایی با مدل و تئوری‌های مشاوره (Azizi & Hatami, 2014)، مهارت‌های ارتباطی، توجه و تمرکز، همدلی، گوش دادن فعال، روشن سازی، امتناع از روابط دوگانه (Karmi, & Choupani, 2017)، خلاقیت، مسئولیت‌پذیری، داشتن قابلیت رهبری، بلوغ فکری (اسلامی، ۱۳۹۹)، نیازسنجی مراجع، ارتباط با والدین، همکاری و تعامل با کارکنان مدرسه (Vojdanihemmat & Kalantarhormozi, 2021)، احترام به تنوع فرهنگی، باز بودن نسبت به نژاد، عدم تعصب نسبت به قومیت (Day-Vines et al, 2022)، مهارت‌های خود تنظیمی، کنترل احساسات و مهارت‌های بین فردی (Mehmet, 2021) به عنوان شایستگی‌های مشاوران مدارس اعلام شده است.

مشاوران آموزشی در مدارس نقش‌هایی چون تسهیل‌گری، مربی، مشاوره، ارشادگر و محقق را برعهده دارند (Azizi & Hatami, 2014). شواهد چند دهه‌ی گذشته نشان می‌دهد که اگرچه برنامه‌های راهنمایی و مشاوره حرکت توسعه یافته‌ای داشته است اما هنوز جایگاه حرفه‌ای مشاوران در مدارس، در وضعیت مطلوب نیست و همواره دستخوش انتظارات متفاوت شغلی ذینفعان مختلف از جمله، مدیران، معلمان و والدین است (Vojdanihemmat & Kalantarhormozi, 2021).

این مهم ضرورت توجه به برنامه‌های درسی این رشته در دانشگاه فرهنگیان را می‌رساند، برنامه‌های درسی دانشجویان زمینه‌های آموزش آنان در دانشگاه را فراهم می‌آورند. از این رو طراحی الگوی برنامه‌درسی برای رشته راهنمایی و مشاوره تحصیلی مبتنی بر شایستگی‌های

برنامه درسی مبتنی بر شایستگی، شامل اهداف، محتوا، مواد و منابع آموزشی، راهبردهای آموزشی و ارزشیابی می‌باشد. جهت مضمون‌بندی در مرحله‌ی اول به عنوان مثال از عبارت معنایی «در درس کارورزی بهتره واحد رو با طوری طراحی کنند که دانشجو در مدرسه حضور داشته باشه و مفاهیم و نکات بالینی و تربیتی و آموزشی و درمانی رو از نزدیک درک کنه.» مضمون پایه «درک مفاهیم و نکات بالینی و تربیتی و آموزشی و درمانی» استخراج شده است. سایر عبارات معنایی نیز از همین شیوه تبعیت نموده‌اند. لازم به ذکر است که تعداد ۲۳۰ مضمون پایه از مصاحبه با خبرگان حوزه‌ی تحقیق استخراج گردیده است که در مراحل بعدی مقوله بندی می‌گردد. مقوله‌بندی، طبقه‌بندی مفاهیم بدست آمده در مضمون‌بندی پایه از مصاحبه‌ها در قالب گروه‌هایی از مقوله‌ها و تعیین روابط میان آنهاست. دلیل طبقه بندی مقوله‌ها در زیرمجموعه یک طبقه، وجود ویژگی‌های مشترک در بین آنهاست. جدول (۱) مقوله‌بندی مضامین پایه (اولیه) را که مقولات فرعی را شکل داده‌اند را نشان می‌دهد.

آنها چهار معیار «قابلیت اعتبار^۱، قابلیت انتقال^۲، قابلیت اتکا^۳ و قابلیت تأیید^۴» را به منظور ارزیابی دقت علمی پژوهش بر شمردند. در زمینه‌ی قابلیت اعتبار، از روش کنترل اعضاء شرکت کننده استفاده شد. در زمینه‌ی قابلیت انتقال، یافته‌ها در اختیار متخصصین قرار داده شد. در زمینه‌ی قابلیت اتکا (قابلیت اطمینان)، از روش توافق بین کدگذاران استفاده شد و در زمینه‌ی قابلیت تأیید مرور و بازخورد هم‌تایان بکار برده شد. همچنین از فرآیندهای ساخت یافته از مصاحبه‌های همگرا و وجود حداقل دو نفر برای انجام مصاحبه به صورت جداگانه و مقایسه یافته‌ها نیز استفاده شد. همچنین در زمینه اعتبار یافته‌ها از رویکردهایی چون خبرگی و نقادی که توسط آیزنر معرفی شده و ارزش گذاری تخصص محور ذیل این الگو قرار می‌گیرند، استفاده شد. برای تحلیل داده‌های این پژوهش از روش تحلیل مضمون از نرم افزار مکس کیودا استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

طبق مدل استخراج شده از مدل کیفی، الگوی طراحی

جدول (۱) مقوله‌بندی کدهای اولیه برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی دوره کارشناسی مشاوره و راهنمایی

ابعاد	مضامین منتخب	مضامین سازنده	مضامین پایه
اهداف	اهداف کلی	تدوین اهداف بر اساس نیازها	هدف‌گذاری بر اساس نیازهای جامعه، انطباق برنامه‌های درسی با نیازهای روز جامعه، شناسایی منابع و مقاصد آموزشی، ارتباط میان نیازهای شغلی و دوره‌های آموزشی، پرورش دانش آموخته‌ی ماهر و شایسته، مهارت پروری دانش‌آموختگان
		تناسب و هماهنگی اهداف	تناسب محتوا با اهداف و نیازهای بازار کار، تناسب و هماهنگی اهداف دروس با اهداف کلی رشته مشاوره، بررسی اولیه برای تعیین محورهای برنامه‌درسی
	اهداف جزئی	اهداف ذهنی	ارتقاء استدلال، حل مساله فراگیران، توسعه قدرت درک و فهم مسائل و مشکلات
		اهداف عینی	ایجاد تغییرات در رفتار یادگیرنده، تدوین اطلاعات مورد نیاز دانشجویان، تدوین اهداف با قابلیت دسترسی و اجرایی

ابعاد	مضامین منتخب	مضامین سازنده	مضامین پایه
محتوا	محتوای دانش	دانش تخصصی	میزان‌آشنایی استفاده از متون خارجی به ویژه انگلیسی، تسلط بر روش‌های مشاوره، آشنایی با تست‌ها و آزمون‌های هوش، شخصیت، استعداد، مبانی ریاضیات (ریاضیات پایه و عمومی)، مبانی آمار (آمار توصیفی، استنباطی، سنجش و اندازه‌گیری و روش‌های تحقیق در علوم تربیتی)، مبانی زیست (زیست محیط، فیزیولوژی انسان، بهداشت عمومی و تربیت بدنی)، قرآن کریم (معارف و شرعیات، انسان‌شناسی، اخلاقیات، خانواده و جامعه)، مبانی فلسفه (اصول فلسفه در آموزش و پرورش، فلسفه مضاف/ فلسفه مشاوره)، مبانی جامعه‌شناسی (جامعه‌شناسی عمومی و آموزشی و پرورشی و آسیب‌شناسی اجتماعی)، دانش تعبیر و تفسیر آزمون‌ها، ابداع یا توسعه یا اصلاح آزمون‌های موجود، دانش اطلاعات مربوط به هدایت تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان، درس مربوط به برنامه‌ریزی تحصیلی و شغلی و درس تربیتی، توسعه دانش و آگاهی‌های نظری در زمینه راهنمایی و مشاوره، میزان آشنایی هدایت تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان
		دانش فناوریانه	آشنایی با علایق و مراحل رشد و نیازهای گروه‌های سنی مختلف، آشنایی با فناوری‌های نوین آموزشی، کاربرد فناوری‌های جدید در راهنمایی و مشاوره، مبانی فناوری (کامپیوتر پایه، مهارت‌های هفتگانه، تولید محتوی الکترونیک و بالاصح سوشیال مدیا)، میزان آگاهی از اکانت توئیتر و ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره، میزان آگاهی استفاده از فناوری اطلاعات ارتباطات برای خلق فرصت‌های آموزشی، میزان آشنایی با فضای مجازی، میزان آشنایی با نرم افزارهای آموزش مجازی، داشتن کانال ارتباطی مجازی برای دانش‌آموزان
محتوا	محتوای دانش	دانش مخاطب شناسی	مخاطب شناسی در رشته راهنمایی و مشاوره، شناخت ابزارهای معرفتی، آگاهی درباره چگونگی ارزیابی و سنجش توانایی‌های فراگیران، شناخت نیازها و مشکلات دانش‌آموزان، شناخت علایق فراگیران، شناخت مراجع به لحاظ روانشناختی، آشنایی با ویژگی‌های فرهنگی، آداب و رسوم و اعتقادات دانش‌آموزان و مراجعان، شناخت از رفتار و گفتار مراجع
		دانش مشاوره و راهنمایی	دانش اصول و فنون مشاوره، دانش نسبت به روش‌ها و فنون ارزیابی تشخیص و درمان (مشاوره)، آگاهی از فنون و روش‌های مشاوره فردی و گروهی، فنون و روش‌های مشاوره با کودکان و نوجوانان روش‌ها و فنون مشاوره شغلی و حرفه‌ای، روش‌ها و فنون مشاوره خانواده، روش‌ها و فنون مشاوره تحصیلی، آشنایی با خدمات مشاوره‌ای در مدرسه، تدوین برنامه‌ای برای مشاوره‌های تحصیلی و شغلی، میزان آشنایی از مطرح کردن پرسش به جا و مناسب در جلسه مشاوره، میزان آشنایی با امور مصاحبه، میزان آشنایی با فضاهای مشاوره‌ای و راهنمایی، انتخاب روش مناسب برای مشاوره و راهنمایی، آشنایی و کسب توانایی در زمینه مسائل مشاوره و راهنمایی در حوزه‌های موضوعی دوره ابتدایی، متوسطه اول و دوم

ابعاد	مضامین منتخب	مضامین سازنده	مضامین پایه
		دانش روانشناختی	بومی سازی مسائل روان‌شناسی، اطلاع از علم روان‌شناسی عمومی و مکاتب روان‌شناسی، شناخت روان‌شناسی بهنجار و نابهنجار، شناخت روان‌شناسی رشد، شناخت بهداشت روان، شناخت روش‌های تغییر رفتار، شناخت مبانی روان‌شناسی، اختلالات یادگیری، روش‌ها و فنون مصاحبه بالینی، روان‌شناسی شخصیت روان‌شناسی سلامت، روان‌شناسی تربیتی، شناخت مباحث زیر مجموعه علم روان‌شناسی، شناخت روان‌شناسی تحولی، آسیب‌شناسی روانی کودکان و نوجوانان، روان‌شناسی اجتماعی، آشنایی و درک دنیای مجازی و اثرات آن بر جریان‌های فکری و عاطفی کودکان و نوجوانان، آشنایی با راهنمای تشخیصی و آماری بیماری‌های روانی، آسیب‌شناسی اجتماعی، روش‌های اصلاح و تغییر رفتار، دانش طبقه بندی اختلالات، علم روان‌سنجی، درک مفاهیم و نکات بالینی و تربیتی و آموزشی و درمانی، آگاهی از مددکاری اجتماعی، تشخیص آسیب‌ها و مشکلات روان‌شناختی مراجع
	محتوای دانش	دانش تئوری‌ها و نظریه‌ها	شناخت نظریه‌ها و متخصصان حوزه راهنمایی و مشاوره، اطلاع از روش‌های درمان مبتنی بر نظریه‌ها، شناخت نظریه‌های یادگیری و رویکردهای یادگیری، شناخت دانش درون‌داد، فرایند و برون‌داد راهنمایی و مشاوره، آشنایی با فلسفه آموزش و پرورش، شناخت نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی، آشنایی با رویکردها و الگوهای مشاوره و راهنمایی، کاربرست نظریه‌های راهنمایی و مشاوره، شناخت نظریات کلاسیک و مدرن راهنمایی و مشاوره
		دانش عمومی	دانش در زمینه مسائل سیاسی و اجتماعی، آگاهی از اسناد بالادستی آموزش و پرورش جامعه خود، شناخت اصول و مبانی تربیت اسلامی، آشنایی با تاریخ راهنمایی و مشاوره در ایران و جهان، شناخت وضعیت رشته مشاوره و راهنمایی در نظام آموزشی، آگاهی از ویژگی‌های معلمان مشاور، شناخت روش‌های علمی برای یادگیری بهتر دانش‌آموزان، داشتن مهارت ارتباط کلامی قوی با مخاطب
محتوا	مهارت‌ها	مهارت‌های ارتباطی	مهارت کار گروهی و تیمی، مهارت همدلی و درک افراد، مهارت فن‌بیان و سخن‌وری، مهارت در اعمال ذهنی یا فیزیکی، عکس‌العمل‌های مناسب در جریان مشاوره، مهارت خوب گوش دادن، مهارت ایجاد اعتماد متقابل، مهارت تشویق فرد، مهارت سکوت به جا و مناسب، مهارت همزاد‌پنداری، مهارت برقراری پیوند مشاور و دانش‌آموز، مهارت ایجاد رابطه حسنه، مهارت تقویت صبر و بردباری آرامش‌درونی
		مهارت‌های فردی	مهارت تفکر انتقادی، پرورش استعداد و خودباوری، امین بودن و رازداری منظم بودن، مهارت مدیریت جلسات مشاوره، مهارت زمان‌بندی جلسات، کسب سایر مهارت‌های زندگی، سخنرانی یا ارائه نظریات شخصی حاصل پروژه کارورزی در کارگاه آموزشی
		مهارت‌های تخصصی	توانایی حل تعارض‌های شخصیتی و روانی، مهارت ایده‌پردازی و نظریه‌پردازی، مهارت تحلیل و استفاده از فرصت‌های یادگیری، مهارت در تحلیل فلسفی، مهارت در تحلیل مساله‌های ساختاری، مهارت توانایی حل مساله
		مهارت‌های آموزشی	مهارت آموزش به افراد برای مقابله با بحران، آموزش روان‌درمانی به کودکان و نوجوانان از دیدگاه‌های متفاوت روان‌شناختی، مهارت آموزش به سبک آسان برای یادگیری اثربخش

ادامه جدول (۱) مقوله‌بندی کدهای اولیه برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی دوره کارشناسی مشاوره و راهنمایی

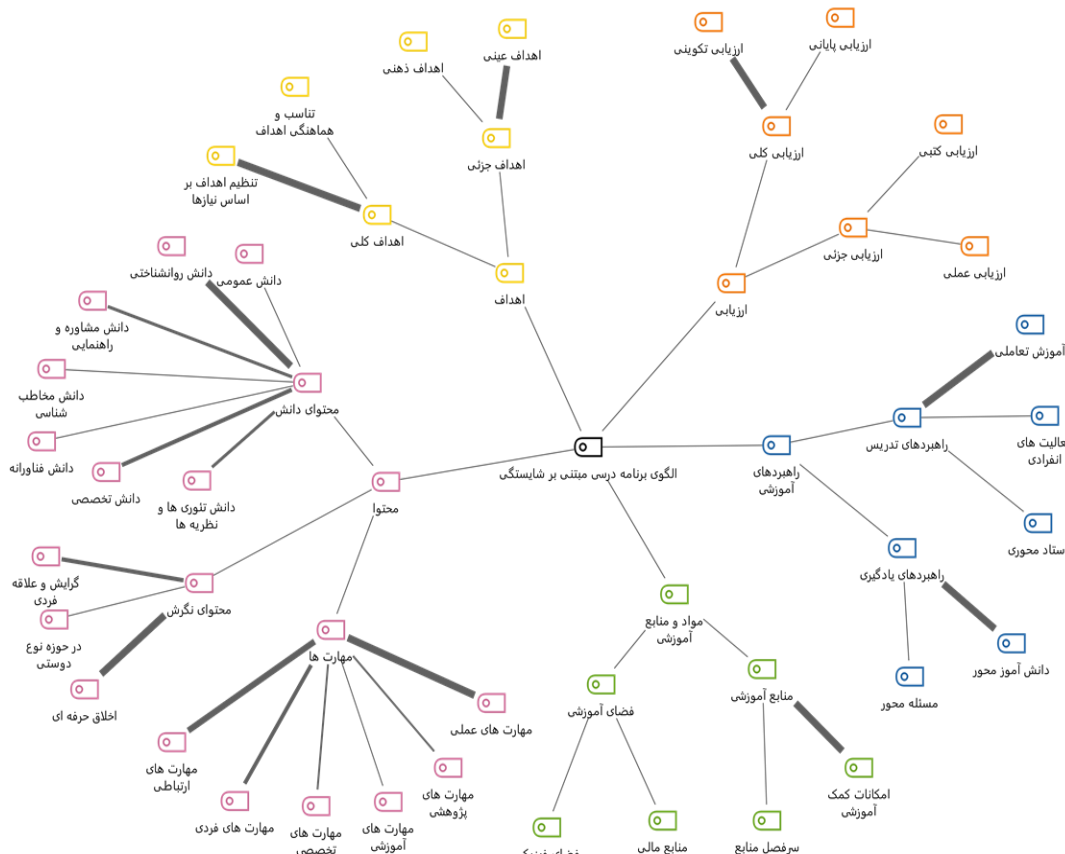
ابعاد	مضامین منتخب	مضامین سازنده	مضامین پایه	
محتوا	مهارت‌ها	مهارت‌های پژوهشی	همکاری در طرح‌های پژوهشی، پژوهش در زمینه‌های خدمات راهنمایی و مشاوره فردی و گروهی، مهارت در روش تحقیق و مقاله‌نویسی، مهارت انجام پژوهش و تحقیق در حوزه‌ی راهنمایی و مشاوره، استفاده از نتایج پژوهش‌های انجام شده در زمینه راهنمایی و مشاوره در دنیا	
		مهارت‌های عملی	مهارت به کارگیری دانش در موقعیت‌های مختلف، مهارت پروژه در کلاس، مهارت پروژه در دانشگاه، مهارت پروژه کارورزی، مهارت ایجاد فضای مناسب برای مراجع، مهارت استفاده از زبان هنرهای تجسمی، نمایشی، موسیقی و سرودهای انقلابی در درمان مراجع، مهارت مدیریت بحران، مهارت در طراحی برنامه‌های مداخله‌ای پیشگیرانه و درمانی، مهارت کار عملی در مراکز راهنمایی و مشاوره، مهارت در درمان مبتنی بر نظریه‌های روان‌درمانی، مهارت اجرای آزمون‌ها، مهارت در کاربرد آزمون‌های تشخیصی و شخصیت، مهارت در کاربرد آزمون‌های هوش، استعداد، مهارت مشارکت با عوامل درگیر در فرایند آموزش، پرورش مهارت‌های عملی و کاربردی در زمینه راهنمایی و مشاوره	
	محتوای نگرش	گرایش و علاقه فردی	علاقه به مشاوره و راهنمایی، علاقه به بازی درمانی، علاقه به توسعه دانش و صلاحیت‌های حرفه‌ای، علاقه به رفع مشکلات دانش‌آموزان با استفاده از فنون راهنمایی و مشاوره، علاقه به کار در مسائل علوم انسانی، علاقه‌مند به پیگیری مسایل مرتبط با راهنمایی و مشاوره، داشتن علاقه به حرفه معلمی، علاقه به تربیت نسل آینده، نگرش مثبت در ارتقاء ظرفیت‌های فردی در حل مسائل، نگرش مثبت نسبت به آینده	
		افزایش نگرش مثبت در دانش‌آموزان، نگرش مثبت به امکان تغییر رفتار و اصلاح فراگیران، نگرش مثبت به درمان مراجع، تقویت تعهد و التزام به کار، ارزش قائل شدن برای اعتقادات و ارزش‌های مخاطب	افزایش نگرش مثبت در دانش‌آموزان، نگرش مثبت به امکان تغییر رفتار و اصلاح فراگیران، نگرش مثبت به درمان مراجع، تقویت تعهد و التزام به کار، ارزش قائل شدن برای اعتقادات و ارزش‌های مخاطب	
		اخلاق حرفه‌ای	پایبندی به اخلاق مشاوره‌ای، رعایت اصل رازداری، عدم خودمحوری، در نظر گرفتن شرایط مراجع، مهارت عدم قضاوت زود هنگام در تعاملات، برچسب زدن به مراجع به عنوان بیمار یا صفت ناشایست به او، مهارت پذیرش مراجع بدون قید و شرط، نگاه ایثارگرانه و معنوی، تعهد کافی نسبت به انجام وظایف خود، مسئولیت مستمر در قبال انجام وظایف، احساس مسئولیت در مقابل مراجع	
	فضای آموزش	فضای فیزیکی	کلاس درس، تالار اجتماعات، کتابخانه، فضای مطالعه، اتاق دسترسی به اینترنت	
		منابع مالی	تأمین منابع مالی، وجود ساز و کار تأمین مالی و اعتباری متناسب رشته، دسترسی به روش‌های جدید تأمین اعتبار، تناسب میان بودجه و برنامه‌های درسی	
	مواد و منابع آموزشی	منابع	سرفصل منابع	کتاب درسی رشته‌ی مشاوره و راهنمایی، مجلات علمی، کتاب‌های مرجع
		آموزشی	امکانات کمک آموزشی	اینترنت پرسرعت قابل دسترس، استفاده از رایانه و جستجوی اطلاعات علمی در منابع الکترونیکی، کتابخانه با کلیه رفرنس‌های مورد نیاز، در دسترس بودن نرم افزارهای مورد نیاز رشته، بسته آموزشی
	راهنمادهای آموزشی	راهنمادهای یادگیری	مسئله محور	یادگیری مبتنی بر موضوع، یادگیری مبتنی بر شواهد، یادگیری مبتنی بر تکلیف محور
دانش‌آموز محور			خودآموزی دانش‌آموز، یادگیری مبتنی بر وب، آموزش مجازی، یادگیری مبتنی بر وظایف	
آموزشی	راهنمادهای تدریس	استادمحوری	آموزش تجربی از استاد، آموزش تئوری به صورت مستقیم از استاد، آموزش اخلاق حرفه‌ای از طریق الگوسازی از استاد	

ابعاد	مضامین منتخب	مضامین سازنده	مضامین پایه
		فعالیت‌های انفرادی	قرار دادن فراگیر در موقعیت مورد نظر یا شبیه‌سازی، آموزش حین انجام کار، کتاب خوانی
		آموزش تعاملی	پروش تلفیقی از دانش‌جو و استاد محوری، آموزش کارگاهی، آموزش کنفرانسی و آگ. کمندتذالبقرائه نمونه‌های متفاوت در آن، آموزش و مشورت گروهی
ارزیابی	ارزیابی کلی	ارزیابی تکوینی	بازنگری در محتوای برنامه‌های درسی در صورت لزوم، توجه به نتایج برنامه‌های درسی توسط تصمیم‌گیران، برخورداری از سیستم‌های نظارتی کارآمد، برخورداری از ارزیابان شایسته برای برنامه‌درسی
		ارزیابی پایانی	توجه به نتایج ارزیابان برنامه‌درسی، ارزشیابی مهارت محور در پایان دوره، بازنگری نهایی برخی از رشته‌ها در برنامه‌درسی مدارس
	ارزیابی جزئی	ارزیابی کتبی	تناسب سوالات امتحانی با مواد تدریس شده، انتخاب سوالات امتحانی از کلیه مباحث درسی
	ارزیابی عملی	تجزیه و تحلیل عملکرد فراگیران، تشخیص مشکلات یادگیری فراگیران در عمل	

کیفی استخراج شده شامل اهداف، محتوا، مواد و منابع آموزشی، راهبردهای آموزشی و ارزیابی می‌باشد. شکل (۱) مدل کیفی استخراج شده از داده‌های مصاحبه با نرم افزار کیفی مکس کیودا را نشان می‌دهد.

سؤال تحقیق: الگوی برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی دوره کارشناسی مشاوره و راهنمایی دانشگاه فرهنگیان چیست؟
با توجه یافته‌های تحقیق بر مبنای مصاحبه مدل

شکل (۱) مدل کیفی استخراج شده از داده‌های مصاحبه با نرم افزار کیفی مکس کیودا

بحث و نتیجه گیری

با توجه به اهمیت طراحی برنامه‌درسی برای رشته کارشناسی مشاوره و راهنمایی در دانشگاه فرهنگیان، پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتبارسنجی الگوی برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی دوره کارشناسی مشاوره و راهنمایی دانشگاه فرهنگیان انجام شد.

به‌طور کلی یافته‌های این پژوهش نشان داد که برای الگوی برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی دوره کارشناسی مشاوره و راهنمایی دانشگاه فرهنگیان ۵ مضمون منتخب، ۱۱ مضمون سازنده و ۳۳ خرده مقوله (مضامین پایه) شناسایی شد که مضمون‌ها شامل اهداف (با ۲ مقوله اهداف ذهنی و عینی)، محتوا (با ۳ مقوله محتوای دانش، نگرش و مهارت)، مواد و منابع آموزشی (با ۲ مقوله فضای آموزش و منابع آموزشی)، راهبردهای آموزشی (با ۲ مقوله راهبردهای آموزشی و راهبردهای تدریس)، ارزیابی (با ۲ مقوله ارزیابی کلی و جزئی) بودند.

در این پژوهش برای مضمون اهداف دو مقوله اصلی اهداف ذهنی و عینی شناسایی شد که این یافته با یافته پژوهش‌های Michael (2015) و Merrill (2020) همسو بود. Merrill (2020) در پژوهش خود به این مهم اشاره داشت که تناسب بین اهداف در برنامه‌های درسی دانشجویان مشاوره زمینه انسجام در آموزش‌های آنان و کسب صلاحیت‌های لازم در آنان را فراهم می‌آورد. در برنامه‌درسی رشته مشاوره تحصیلی توجه به زمینه‌هایی از اهداف چون پراکسیس (تأمل محوری و مسئله محوری در محیط آموزش) زمینه خلاقیت شغلی آنان را فراهم می‌آورد (Michael, 2015).

بر اساس مصاحبه‌های تحقیق، مضمون اهداف شامل مقوله‌های اهداف کلی و جزئی می‌باشد. در اهداف کلی، تنظیم اهداف بر اساس نیازها و میزان تناسب و هماهنگی اهداف مطرح می‌باشد. از اینکه به اهداف به عنوان مفاهیمی در برنامه‌های آموزشی و برنامه‌درسی تلقی می‌گردد که مقاصد آموزشی را در برگیرد، شکی نیست. در ادامه از جمله مقاصد آموزشی و طراحی

برنامه‌درسی نیازسنجی می‌باشد که در آن هدف گذاری بر اساس نیازهای جامعه باشد پرورش دانش‌آموخته‌ی ماهر و شایسته می‌تواند جامعه‌ایی را تشکیل دهد که در آن مهارت پروری دانش‌آموختگان از شاخص‌ها و ویژگی‌های بارز آن می‌باشد. در نگاه خرد می‌توان به اهداف به منزله‌ی ارتقاء استدلال، حل مساله و درک فراگیران اشاره نمود. هدف از برنامه‌درسی و یادگیری، تغییر رفتار می‌باشد. ایجاد تغییرات در رفتار یادگیرنده می‌تواند از جمله مهم‌ترین اهداف برنامه‌درسی منظور گردد چرا که بدون این تغییر، برنامه‌درسی، محتوای ارزشمند خود را از دست می‌دهد. در تنظیم اهداف بر اساس نیازها که از مقوله‌های اهداف کلی می‌باشد، می‌توان به میزان انطباق برنامه‌های درسی با نیازهای روز جامعه اشاره کرد. چنانچه برنامه‌درسی از این انطباق دور باشد، در حقیقت در آینده‌ایی نه‌چندان دور، دانش‌آموختگانی وارد بازار اشتغال می‌شوند که میزان مهارت و تخصصشان با برنامه‌ی درسی که در دوران دانشگاه تحصیل کرده‌اند متفاوت است. جهت تناسب و هماهنگی اهداف می‌توان به تناسب محتوای برنامه‌های درسی با اهداف و نیازهای شغلی اشاره کرد. همچنین تناسب و هماهنگی اهداف درس مشاوره با اهداف کلی این رشته، میزان تخصص سیاستگذاران در حوزه‌ی طراحی آموزشی را نشان می‌دهد. چرا که سرفصل دروس برنامه‌درسی مشاوره بایستی با توجه به نیازهای بازار کار برای دانش‌آموختگان باشد و محتوا برای تعیین محورهای برنامه‌درسی از تناسب و هماهنگی لازم برخوردار باشد. از جمله اهداف ذهنی می‌توان به اهدافی اشاره کرد که از یک طرف، توانایی استدلال فراگیران را ارتقاء دهند و از طرفی دیگر، به حل مساله فراگیران به‌پردازند.

در این پژوهش برای مضمون محتوا سه مضمون منتخب دانش، نگرش و مهارت شناسایی شد که این یافته با یافته پژوهش‌های Leung & Trevena (2016)، Amanda et al (2018) و Naseri et al (2016) همسو بود. Leung & Trevena (2016) در

روان‌شناختی مورد تحلیل قرار می‌دهند. آشنایی با ویژگی‌های فرهنگی، آداب و رسوم و اعتقادات دانش‌آموزان و مراجعان به دانش‌آموختگان حوزه‌ی مشاوره کمک می‌کند مخاطب خود را به صورت کامل بشناسند و بر اساس آن مشاوره دهند. از دیگر محتوای دانشی برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی می‌توان به دانش نسبت به روش‌ها و فنون ارزیابی تشخیصی و درمان اشاره نمود. تشخیص آسیب‌ها و مشکلات روان‌شناختی مراجع، همچنین تسلط بر مباحث نظری طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه‌درسی راهنمایی و مشاوره از جمله شاخص‌های مهم در دانش تئوری‌ها و نظریه‌ها می‌باشد. برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی شامل دانش عمومی است که در آن افراد در زمینه مسائل سیاسی و اجتماعی آگاهی لازم را دارند و همچنین از اسناد بالادستی آموزش و پرورش جامعه خود مطلع هستند. شناخت نظام برنامه‌درسی راهنمایی و مشاوره در کشور همچنین شناخت وضعیت رشته مشاوره و راهنمایی در نظام آموزشی می‌تواند دانش عمومی افراد مشاور را ارتقاء بخشد. برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی شامل محتوای مهارتی نیز می‌باشد. بدین معنی که محتوایی که در برنامه‌درسی وجود دارد بایستی مهارت فراگیران را تحت تاثیر قرار دهد. محتوای مهارتی دانش‌آموختگان حوزه‌ی برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی شامل مهارت‌های فردی نیز می‌باشد مهارت‌هایی که در آن صبر و بردباری آرامش درونی، مهارت تفکر انتقادی از شاخص‌های مهم آن می‌باشد. همچنین دانش‌آموختگان بایستی مهارت‌های مربوط به جلسات مشاوره را نیز تسلط داشته باشند. مهارت‌های آموزشی شامل آموزش روان‌درمانی می‌باشد که این آموزش‌ها به کودکان و نوجوانان از دیدگاه‌های متفاوت روان‌شناختی بهتر است مورد بررسی قرار گیرد. همچنین برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی برای مشاوران این حوزه بایستی شامل مهارت انجام پژوهش و تحقیق در حوزه‌ی راهنمایی و مشاوره می‌باشد. همچنین در حوزه‌ی اخلاق حرفه‌ای می‌توان به تقویت تعهد و التزام به کار فراگیران اشاره نمود که به

پژوهش خود زمینه‌های دانشی مورد نیاز برنامه‌های آموزش فراگیران را در نظر گرفتن دانش ضروری رشته مشاوره، شناخت مبانی و نظریه‌های مشاوره تحصیلی و دانش روان‌شناختی در زمینه شناخت نظریات روان‌شناسی شخصیت، روان‌شناسی تربیتی و مبانی روان‌شناسی عمومی بیان داشت.

محتوای برنامه‌درسی عبارت است از آنچه که انتظار می‌رود معلم تدریس کرده و دانش‌آموزان نیز یاد بگیرند. این محتوا در بردارنده دانش، مهارت‌ها و نگرش‌ها است (ACARA, 2012). دانش محتوا چهارچوب‌هایی است که ایده‌ها و نظریات را سازمان دهی و به هم مربوط می‌کند و دانش مربوط به ارائه مستندات، شواهد و دلایلی که حیطه خاص درسی را شامل می‌شود (Khoroshi, 2016). لذا برای این منظور باید محتوایی در اختیار مشاور قرار گیرد که هم او را با دانش علمی پایه‌ای آشنا کند هم وضعیت علوم جدید را منعکس سازد و هم روش استدلال و استنتاج را در مشاور پیروید تا بتواند بدون دشواری به تازه‌های علوم و تکنولوژی دسترسی پیدا کند (Kazempour, 2018). بر اساس مصاحبه‌های تحقیق، مضمون محتوا شامل مقوله‌های اصلی محتوای دانش، محتوای مهارت‌های عمومی و محتوای نگرش می‌باشد. برنامه‌درسی برای دانش‌آموختگان رشته مشاوره و راهنمایی، بایستی از محتوای دانش تخصصی برخوردار باشد که در آن از مبانی دروس مختلف از جمله ریاضیات، آمار، زبان تخصصی، زیست، فلسفه و مبانی جامعه‌شناسی برخوردار باشد. دانش‌آموختگان بایستی با فناوری‌های نوین آموزشی آشنا باشند و همچنین مسلط به فناوری ارتباطات و اطلاعات نیز باشند همچنین مبانی فناوری از جمله مهارت‌های تولید محتوا و رسانه‌های اجتماعی که بتواند تسلط فراگیران را به فضای مجازی نشان دهد، از ضروریات محسوب می‌گردد. دانش مخاطب‌شناسی در رشته راهنمایی و مشاوره شامل ابزارهای معرفتی در این حوزه می‌باشد. به این معنی که فراگیران، با شناخت نیازها و مشکلات دانش‌آموزان، مراجع را از نظر

بعنوان منابع آموزشی برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی مطرح گردد. دسترسی دانشجویان به منابع آموزشی مختلف زمینه تثبیت یادگیری آنان را فراهم می‌آورد و از سویی منجر به بهبود مهارت‌های آنان می‌شود (Mehmet, 2021).

در این پژوهش برای مضمون راهبردهای آموزشی دو مقوله اصلی راهبردهای آموزشی و راهبردهای تدریس شناسایی شد که این یافته با یافته پژوهش‌های Michael et al (2018) و Michael (2015) همسو بود. راهبردهای آموزشی به طور مستقیم بر کیفیت فرآیند آموزش تأثیرگذار می‌باشند (Jeck, 2010)؛ در برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی شامل راهبردهای یادگیری و راهبردهای تدریس می‌باشد. منظور از راهبردهای آموزشی استفاده از برنامه‌هایی است که به تسهیل انتقال دانش و فرایندهای یادگیری منجر می‌گردد. درخصوص راهبردهای یادگیری می‌توان به یادگیری اشاره کرد که در آن مسئله محور بودن و دانش آموز محور بودن در زیر مجموعه‌ی آن قرار دارد. یادگیری که مبتنی بر موضوع باشد نشان از مسئله محور بودن دارد که با مطرح کردن یک مسئله یا موضوع، در برنامه‌ی درسی مبتنی بر شایستگی، می‌توان به حل مشکل کمک نمود. یادگیری که بر اساس دادن تکلیف و وظیفه به فراگیران منتقل شود از جمله راهبردها و استراتژی‌های مهم در مسئله محور بودن می‌باشد. از یادگیری مبتنی بر وب و آموزش مجازی نیز می‌توان به عنوان راهبردهایی نام برد که فرایند یادگیری و آموزش را تسهیل می‌کند. راهبردهای تدریس را می‌توان در استاد محوری، فعالیت‌های انفرادی و یا آموزش تعاملی مشخص نمود. آموزش‌هایی که فراگیران به صورت تجربی از اساتید خود دریافت می‌کنند و یا با الگوسازی از استاد خود، اخلاق حرفه‌ای خود را فرا می‌گیرند نوعی از راهبردهای تدریس می‌باشد. قرار دادن فراگیر در موقعیت مورد نظر یا شبیه سازی و آموزشی که حین انجام کار به فراگیر آموزش می‌شود نیز از جمله

اخلاق مشاوره پایبند هستند و اصل رازداری را رعایت می‌کنند و با در نظر گرفتن شرایط مراجع به حل مشکلات آنها کمک می‌نمایند. همچنین نسبت به اعتقادات و ارزش‌های مخاطب ارزش قائل می‌شوند. Bleakley et al (2011) در راستای محتوای دانش اذعان می‌نمایند که مشاوران خوب نه تنها یادگیری را سهولت می‌بخشند، بلکه چارچوب‌هایی اساسی را، هم به منظور پشتیبانی از یادگیری و هم به قصد اخذ معنی و مفهوم از یادگیری ارائه می‌دهند.

در این پژوهش برای مضمون مواد و منابع آموزشی دو مقوله اصلی فضای آموزش و منابع آموزشی شناسایی شد که این یافته با یافته پژوهش‌های Mehmet et al (2021)، Isom et al (2022) و Azizi & Hatami (2014) همسو بود. اساتید باید از وسایل کمک آموزشی در هموار ساختن راه دشوار تعلیم و تدریس استفاده نمایند. بنابراین وسایل آموزشی هر عامل و طریقی است که معلم یا مدرس برمی‌گزیند تا بدان وسیله یادگیری مفید و مؤثر در فراگیر ایجاد گردد (Mohammadi, 2011). بر اساس مصاحبه‌های تحقیق، مدل کیفی مضمون مواد و منابع آموزشی شامل فضای آموزشی، منابع آموزشی می‌باشد. مواد و منابع آموزشی، را می‌توان به مجموعه‌ای از مواد یا منابع آموزشی اشاره نمود که فراگیران را به یادگیری، قادر می‌سازند. فضای آموزش که در برگزیده فضای فیزیکی و منابع مالی است از جمله مقوله‌های مواد و منابع آموزشی است. کلاس درس مناسب یا تالار اجتماعات و کنفرانس می‌تواند زمینه‌ی یک آموزش مؤثر را فراهم آورد. کتابخانه و اتاق دسترسی به مطالعات و پژوهش‌هایی که در آن دسترسی به اینترنت مهیا گردد، به اجرای محتوای برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی کمک می‌کند. همچنین منابع مالی از جمله وجود ساز و کار تأمین مالی و اعتباری متناسب رشته می‌تواند زمینه‌ی پیاده سازی درست و مناسب برنامه‌درسی را فراهم آورد. سرفصل منابع شامل کتب درسی رشته‌ی مشاوره و راهنمایی، یا مجلات علمی و کتاب‌های مرجع می‌تواند

عملی نیز عملکرد فراگیران مورد بررسی قرار می‌گیرد همچنین مشکلات یادگیری فراگیران در عمل از شاخص‌های مهم ارزیابی محسوب می‌گردد. در ادامه با توجه به یافته‌ها پیشنهادهایی در برنامه درسی دانشجویان رشته راهنمایی و مشاوره تحصیلی ارائه می‌شود:

- توجه به فرآیند نیازسنجی در تدوین برنامه‌های

درسی دانشجویان رشته راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- تدوین محتوای برنامه‌های درسی در سه سطح

دانش محتوایی، مهارتی و نگرشی برای فراگیران رشته

راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- توجه به مواد و منابع آموزشی در برنامه‌های درسی

دانشجویان رشته راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- توجه به رویکردهای آموزش مسئله محور در

برنامه‌درسی دانشجویان رشته راهنمایی و مشاوره

تحصیلی

- توجه به فرآیندهای آموزش تعاملی و فردی در

زمینه آموزش دانشجویان رشته راهنمایی و مشاوره

تحصیلی

- توجه به رویکردهای عملی و مهارت محور در

ارزیابی دانشجومعلمان رشته راهنمایی و مشاوره

تحصیلی

منابع

ACARA. (2012). Curriculum Design Paper. Version 3, Australian Curriculum, Assessment and Reporting Authority. available in www.acara.edu.au.

Amanda, D. R., Nedeljko, G., Nikki Elston, C. Y., Chang, A. D., & Kan, G. (2018). Addressing the social and emotional needs of refugee adolescents in schools: Learning from the experiences of school counselors. *Journal of Child and Adolescent Counseling*, 4(1), 81-100.

Andronache, D., Bocoş, M., & Neculau, B. C. (2015). A Systemic-interactionist Model to Design a Competency-based Curriculum. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 180,

راهبردهایی است که به یادگیری کارآمد فراگیران کمک می‌کند. در سال‌های اخیر از روش آموزش تعاملی نیز بعنوان راهبردهای تدریس استفاده می‌شود که شامل روش تلفیقی از دانشجو و استاد محوری یا آموزش کنفرانسی و ارائه نمونه‌های متفاوت در آن است.

در این پژوهش برای مضمون ارزیابی دو مقوله اصلی

ارزیابی کلی و جزئی شناسایی شد؛ در زمینه ارزیابی کلی

دو مضمون پایه ارزیابی تکوینی (توجه به فرآیند ارزیابی

برنامه‌درسی در طول دوره توسط برنامه‌ریزان) و ارزیابی

پایانی (توجه به فرآیند ارزیابی مهارت‌محور از دانشجویان

در بستر واقعی کار) مورد توجه بود. همچنین در زمینه

ارزیابی جزئی دانشجویان رشته راهنمایی و مشاوره

تحصیلی دو مضمون پایه ارزیابی کتبی و ارزیابی عملی

(مشتمل بر مضمون سازنده تجزیه و تحلیل مشکلات

فراگیران در عمل مورد تأکید بود. بر اساس مصاحبه‌های

تحقیق، مدل کیفی مضمون ارزشیابی شامل ارزشیابی

کلی و جزئی می‌باشد. ارزشیابی را می‌توان نوعی بازخورد

از فرایند برنامه‌درسی از مرحله طراحی تا اجرا دانست.

تصمیم‌گیری درباره فعالیت‌های آموزشی معلم و متعاقب

آن تلاش‌های فراگیران در خصوص یادگیری در فرایندی

تحت عنوان ارزشیابی مورد بررسی قرار می‌گیرد. ارزیابی

در برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی شامل مراحل

می‌شود که در آن به صورت مستمر یا تکوینی و همچنین

به صورت ارزیابی پایانی صورت می‌پذیرد. هدف از

ارزشیابی این است که محتوای برنامه‌های درسی چنانچه

نقص یا ضعفی دارد برطرف گردد. ارزشیابی تکوینی

نیازمند این است که سیستم‌های نظارتی کارآمد وجود

داشته باشد. همچنین ارزیابی برنامه‌درسی به صورت

پایانی نیز انجام می‌گردد که از جمله می‌توان به ارزشیابی

مهارت محور در پایان دوره اشاره نمود. ارزیابی جزئی

شامل ارزیابی کتبی و عملی می‌باشد که در ارزیابی کتبی

برای برنامه‌درسی مبتنی بر شایستگی می‌توان به

انتخاب سوالات امتحانی از کلیه مباحث درسی اشاره

نمود که شایان ذکر است که سوالات امتحانی با مواد

تدریس شده بایستی تناسب داشته باشد. در ارزیابی

- quality: A national study of principals and school counselors. *Professional School Counseling*, 20, 115-126.
- Fathi-Vajargah, Kurosh (2014). Basic principles and concepts of lesson planning. Tehran: Elam Ostadan Publications. (Persian)
- Figueroa-Rodriguez, B., Figueroa-Sandoval, B., & Figueroa-Rodriguez, K. A. (2012). Competence training in higher education: the case of the technological master "Prestacion De Servicios Profesionales" from The Colegio De Postgraduados (Mexico), *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 2389-2393
- Hedayati, Akbar; Maleki, Hassan; Sadeghi, Alireza; Saadipour, Ismaeil (2015). A reflection on competency-based curriculum in medical education, *Iranian Journal of Education in Medical Sciences*, (10) 16, 99-128. (Persian)
- Isom, E., Dowda, R., Olt, PH. (2022). The Learning Intensive: Examining the Counseling Skills Acquisition between Hybrid Instructional Formats. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 44(1), 112-125.
- Jeck, D. C. (2010). The relationship between levels of teacher efficacy and variability in instructional strategies (Unpublished doctoral dissertation). Alexandria, VA: University of Virginia
- Karami, Morteza, Choupani, Musa (2018). Explaining the personality dimensions of the competence of successful consultants: a qualitative study. *Qualitative Research in Health Sciences*, 8(2), 154-169. (Persian)
- Karmi, Morteza, Choupani, Musa (2017). Counselors' perception of the skill components of counselors' competence: a qualitative study. *Qualitative research in health sciences*. 7(3), 263-278. (Persian)
- Kazempour, Ismaeil (2018). Design and validation of the curriculum model based on the development of social capital for Iran's higher education, *scientific-research quarterly* 715-721.
- Azizi, Mohammad and Hatami, Fatemeh (2014). Identifying the required competencies of business consultants. *Career and Organizational Counseling Quarterly*, 7(25), 102-119. (Persian)
- Bleakley A, Bligh J, Brown J.(2011). Medical education for the future: Identity, power and location. Dordrecht: Springer.309
- Choupani, Musa (2015). Investigating the effectiveness of the educational program based on the eight educational principles of the Holy Prophet (PBUH) on the social development of 5-6 year old children. Master's thesis, Allameh Tabatabai University, Tehran. (Persian)
- Day-Vines, N, Julia, B., Jennifer, R., Dana, B.(2022). Grappling with Race: A National Study of the Broaching Attitudes and Behavior of School Counselors, Clinical Mental Health Counselors, and Counselor Trainees. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 50(1), 25-36.
- Dehghan, Abdul Majid (2015). Evaluation of Farhangian University Curriculum in terms of Research Teacher Training (Case: Shahid Beheshti and Shahid Hashminejad Campuses), *Higher Education Curriculum Studies Biquarterly*, 7(13), 124-141. (Persian)
- Diba Vajari M, Shafia Abadi A, Esmaeeli M, Karami A. Comparison of the multicultural counseling competencies of Tehran's counselors with different ethnicity in dimensions of knowledge, awareness and skill. *Journal of Research in Psychological Health* 2012; 6(3): 40-9.
- Dukanei Fard, Farideh, Shafiabadi, Abdullah and Sharifi, Hassan Pasha (2007). Personality and demographic characteristics of successful consultants from the perspective of the consulting community. *Thought and Behavior*, 3(10), 1-14. (Persian)
- Duslak, M., & Geier, B. (2016). Communication factors as predictors of relationship

- Alliance Skills with Their Attachment Styles and Self-Regulation Skills. *Educational Research and Reviews*, 16(3), 72-97.
- Mehromhammadi, Mahmoud (2012). Curriculum and its relationship with other fields of educational sciences, contained in: Curriculum: viewpoints, approaches and perspectives. Tehran: Samt. Mashhad: Astan Quds Razavi. (Persian)
- Merrill, V. (2020). Counselors' Role in a Changing, Diverse Society. Revised. *Elementary Education*; 5(1), 1-17.
- Michael, S. O. (2015). In search of universal principles of higher education management and applicability to Moldavian higher education system. *International Journal of Educational Management*, 18(2), 118-137.
- Mohammadi Mehr, Mozghan (2011). Designing and validating the curriculum model of the general medicine course with a lifelong learning approach, thesis for obtaining Ph.D degree in the field of curriculum planning, Allameh Tabatabai University, Faculty of Psychology and Educational Sciences. (Persian)
- Mulenga, I. M., & Kabombwe, Y. M. (2019). Understanding a competency-based curriculum and education: The Zambian perspective.
- Naseri, Reza, Mohammad Jaafari, Khatereh, Alavi, Seyedeh Wahideh, Mirghafari, Fatemeh (2019). Designing and validating the happy mind curriculum framework in elementary school. *Curriculum Research*, 10(2), 154-178. (Persian)
- Nawaz Q, Hussain L, Abbas A, Javed M.(2014). Effect of cooperative learning on the academic and Self concept of the students at elementary school level. *Gomal University Journal of Research*; 30 (2): 127-135.
- Nazari, Darya; Saidi, Mohammad Sajad and Hojatkah, Sayyed Mohsen (2022). Career school: Identifying the determining indicators of a school with high standards of career of educational management research, 10(4), 40-52. (Persian)
- Kee Low, Poi. (2015). Stakeholders' Perceptions of School counselling in Singapore. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 25(2), 200- 216.
- Kettunen, J., Lee, J., Vuorinen, R.(2020). Exploring Finnish Guidance Counselors' Conceptions of Career Management Skills. *SAGE Open*, 10(4), 1-10.
- Khadivi, Asadullah, Seyed Kalan, Seyed Mohammad, Hassanpour, Tawfiq, Ahmadi, Hassan and Tarebar, Hafez (2017). Investigating factors affecting the quality of education and teaching in Farhangian University (case study of campuses in Ardabil province). *Education and Evaluation*, 11(42), 161-185. (Persian)
- Khoroshi, Puran (2016). The conceptual model of competencies expected from student teachers in the curriculum of Farhangian University based on the opinion of experts, *Quarterly Journal of Educational Measurement and Evaluation Studies*, 7(18), 25-36, 64-51. (Persian)
- Kudrinskaia, I. V., Kidinov, A. V., Kabkova, E. P., Mechkovskaya, O. A., Mudrak, S. A., Novikov, S. B., & Agadzhanova, E. R. (2020). The problem of career guidance of the youth in domestic pedagogical theory and practice. *EurAsian Journal of BioSciences*, 14(2), 3815-3821.
- Lenburg, C., Klein, C., Abdur-Rahman, V., Spencer, T., & Boyer, S. (2011). The COPA Model: A comprehensive framework designed to promote quality care and competence for patient safety. *Nursing Education Perspectives* 30(5). 312-317.
- Leung K, Trevena L, (2016). Waters D. Development of a competency framework for evidence-based practice in nursing. *Nurse Educ Today*; 39: 189-96.
- Mehmet, K.(2021). Examination of Prospective Psychological Counselors' Therapeutic

- experiences of students and teachers; A mixed study. *Curriculum Research*, 8(2), 144-98. (Persian)
- Shafiabadi, Abdullah (2014). Counseling methods and techniques. Tehran: Ketabe Fekre No. (Persian)
- Vojdanihemmat, Mahdi and Kalantarhormozi, Atusa (2021). Examining school counselors' perception of their professional role. *Ahvaz Journal of Educational Sciences*, 11(2), 105-136. (Persian)
- Waalkes, Pl, Woodruff, E., DeCino, DA, Haugen, J. (2021). School Counselors' Conceptualizations of Their Students. *Journal of School Counseling*, 19 (28), 1-33.
- Zyromski, B., Hudson, T. D., Baker, E., & Granello, D. H. (2018). Guidance counselors or school counselors: How the name of the profession influences perceptions of competence. *Professional School Counseling*, 22(1). 1-10.
- growth. *Culture of Counseling and Psychotherapy*, 13(52), 201-232. (Persian)
- Nelson, Mark. D. (2011). *The school counselors guide*. Routledge, New York, London.
- Oakleaf, M. & Vanscoy, A. (2010). Instructional strategies for digital reference: methods to facilitate student learning. *Reference & User Services Quarterly*, 49(4), 380-390.
- Qanbari, Mehdi, Nikkhah, Mohammad and Nikbakht, Bahareh (2016). Farhangian University's research pathology: a mixed study. *Theory and Practice*, 5(10), 33-64. (Persian)
- Rezaei, Maryam (2015). Designing and validating a suitable curriculum model for education for sustainable development in Iran's elementary school, PhD thesis, Shahid Rajaei Teacher Training University. (Persian)
- Salimi, Jamal; Saed Mocheshi, Lotfuallah and Abdi, Arash (2017). Analyzing the situation of Farhangian University according to the lived